

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ŞI ADMINISTRAȚIA
Str. Prundului Nr. 15

INSERATELE
se primesc în adminis-
trație. Prețul după tariful
şi învaloid.

Manuscrisele nu se în-
napoiată.

Ororurile în războiul actual.

Zilele trecute am avut dureaua prilej să cetim prin ziare lungi rapoarte oficiale germane şi austro-ungare despre cruzimile nemaipomenite săvârşite de singuraticile detaşamente ruseşti faţă de populaţia pacinică a teritoriilor invadate de duşman. S'au săvârşit cu acest prilej orori şi cruzimii îngrozitoare, de cari am fost profund şguduiţi şi consternaţi. Aceste fărâdelegi au fost cu deosebire o decepție pentru acei dintre noi, cari, trăind sub iluzia progreselor civilizației, am dat cu totul uitării instinctele elementare, cari n'au putut fi înăbuşite în om, cu toate binefacerile culturii şi ale progresului omenesc.

Cu toate aceste însă ororurile săvârşite își găsesc o explicație psihologică, în afară de justificările intereselor pur militare sau de justificările dreptului special cel crează starea de războiu.

Dl. Sebastian Şerbescu publică în „Noua Revistă Română” un articol asupra psihologiei mulțimii, în care se ocupă de explicația ororilor cari au înfiorat sufletul omenesc.

Armata e și ea o mulțime, deci toate cele spuse mai sus li vor fi aplicabile, — spune dl. Şerbescu. Adunați din toate clasele sociale, strânși la un loc fără a se face deosebire de vârstă și mai ales de educație, de cultură, de obiceiuri, soldații în vreme de războiu vor oferi terenul cel mai bun pentru dezvoltarea tendințelor criminale cari nu lipsesc din sufletul nimănui. Puținii ani cât au fost instruiți la olaltă, n'au ajuns să stabilească între ei coeziunea, uniformitatea, care să le ridice caracterul mulțimilor de hazard, mai ales că după plecarea din cazarmă orice influență comună, orice legătură între ei a încetat. Și atunci e fatal ca individul cei mai răi să dea tonul, sugestionând pe ceilalți și conducându-i la făptuirea ororilor cari nu pot lipsi dintr'un războiu. Ori cât de bland ar fi cineva, oricât de civilizată și de cult, nu se poate sustrage influenței celor ce-l înconjoară într'o mulțime, pentru că personalitatea sa a dispărut în valmășagul de patimi care li mână pe toți.

Și dacă știut este că multe infracțiuni chiar în țara proprie sau

amică nu pot fi evitate, din partea trupelor în trecere sau cantonate, cum și-ar închipui cineva ca ele să fie stăvilite în țara dușmană, unde scopul e tocmai a face rău?

Criminalitatea e inerentă mulțimilor, ajunge cel mai mic pretext ca s'o provoace — și mulțimile sunt condiția esențială a războiului.

Motorul mulțimii e sugestia, amplificată prin exemplu, prin contagiune, împinsă până la paroxism. O exclamare, un strigăt, o singură mișcare ajunge adesea să-i deslănțuească furia; și atunci nimic n'o mai poate opri.

În războiu, sugestia există de la început: ea a servit să adune armata, ea o conduce, ea o însuflețește. A fost sădită cu îngrijire din copilăria cea mai fragedă, a fost întreținută prin toate mijloacele, școală, presă, conferințe, — și ne mai mirăm de uriașele-i efecte? Patria, bunul cel mai de preț al fiecăruia, e atacată pe nedrept de vecinii lacomi; vor s'o umilească, s'o supuie, s'o nimicească... Cum să nu se transforme iubirea de neam în ura de dușman?

Când un popor întreg e astfel sugestionat, e firesc ca armata, — chintesența lui, — să lupte cu eroism, dar să nu se cruțe nici o suferință dușmanului. Și în războiu exasperarea pasiunii se mărește încă prin iritarea nervilor de mizerie, oboselile și primejdiile luptei. Acum nu e numai patria în pericol, e chiar persoana fiecăruia expusă loviturilor dușmanului. Moartea e iminentă ca și pe un vas naufragiat, și știm ce orori produce acolo instinctul de conservare.

Ce frâu s'ar putea opune acestei grozave puteri, din care isvorăște deopotrivă eroismul și cruzimea? Și cine ar putea să-i opună vre-un frâu, fără să fie declarat trădător de țară? Dimpotrivă, toți caută s'o întretie și s'o mărească, pentru că într'adevăr ea e forța morală care câștigă bătăliile.

Adăogați la celelalte un factor tot atâta de puternic: conștiința impunității, a lipsei complete de răspundere și puterea pe care împrejurările o imprimă celor armați și mulți, față de cei izolați, fără apărare. Pentru cine e convins că la majoritatea oamenilor scrupul e sinonim cu neputință, toate exesele războiului de azi apar din belșug explicate.

Documente ale vremii.

(Voci de presă din diferite tabere).

De astădată traducem o declarație împotriva Angliei, scrisă de profesorii din Iena Ernst Haeckel și Rudolf Eucken. Declarația a apărut în revista „Der Vortrupp” (Avangarda) (16 Sept. 1914). Cine este Haeckel și Eucken știe publicul românesc, căci monistul Haeckel și filozoful Eucken, premiați fundatiunii Nobel — sunt cunoscuți și la noi. Al doilea articol este un pasagiu dintr'o lucrare mai mare a scriitorului englez Houston Stewart Chamberlain, autorul operei „Bazele Șec al XIX-lea”. Și Ch. e cunoscut publicului nostru. Din prilejul războiului actual a publicat o lucrare în favoarea Germaniei și al culturii germane: („Kriegsaufsätze”, la Bruckmann, München).

I.

Declarație.

În întreaga corporațiunea învățătorilor germani se transpantă astăzi o nemulțumire adâncă și o indignare morală potențată față de purtarea actuală a Angliei. Noi doi, cari am avut legături numeroase, în decursul multor ani, legături științifice și personale, cu Britania, ne credem îndreptățiți să dăm expresie publică acestei indignări. Ne-am dat până acum silința din răspuneri cu bărbați de știință englezi, de aceiași principii să apropiem sufletește pe cele două mari popoare și să facilităm înțelegerea reciprocă; o influențare reciprocă a culturii engleze și germane ni s'a părut valoroasă, ba chiar indispensabilă pentru progresul cultural al omenirii, care se află astăzi în fața atâtor probleme mari. Ne gândim cu mulțumită la primirea prietenească, de care au fost părtașe tendințele noastre, în Anglia; s'au manifestat caracteristice atât de nobile și de mari ale rasei engleze, încât am fost îndreptățiți să sperăm, că o să înăbușe, crescând mereu, primejdiile și părțile rele ale rasei engleze. Acum însă vedem, că au succumbat caracteristicele bune, că au căzut pradă vechiului rău: egoismului brutal, național, care nu recunoaște drepturile celorlalți, care se interesează numai și numai de favorul propriu, desconsiderând morală.

Exemple pentru un egoism de acesta, care desconsideră totul, ne dă, vai, istoria din belșug, să ne aducem aici aminte numai de nimicirea flotei daneze (1807) și de răpirea coloniilor olandeze, în războaiele napoleoniene. Ceeace se petrece însă astăzi este culmea și a figura vecinic în analele istoriei lumii spre rușinea perpetuă a Angliei. Anglia se luptă în favorul unei puteri siave, semi-asiatică, împotriva germanismului; se luptă, nu numai pe

partea barbariei, ci și pe partea nedreptății morale, căci să nu se uite faptul, că Rusia a început războiul fiindcă n'a voit ca o crimă infamă, un omor, să-i aibă răsplata meritată; vina Angliei este dacă războiul acesta s'a lărgit prefăcându-se într'un războiu mondial, care primejduiește astfel întreaga cultură. Și acestea toate pentru ce? Pentru că a învidiat puterea de stat a Germaniei, fiindcă a voit să oprească cu orice preț o creștere mai departe a acestei puteri! Nu poate exista nici o nedumerire asupra faptului dacă Anglia a fost sau n'a fost holărită, de mai înainte, să prăvăle cât mai multe stânci în calea Germaniei, în lupta aceasta gigantică, pentru ca să o împiedice de a-și desvolta în liniște toate facultățile. A pândit numai prilejul binevenit, când va putea să se răpeadă în detrimentul Germaniei și s'a folosit, repede, de trecerea — necesară Germaniei — prin Belgia, ca să arunce peste egoismul brutal, național, mantaua buncuciviniți. Există pe întinsul lumii om atât de naiv să creadă, că Anglia ar fi declarat războiu și Franței, dacă ar fi trecut aceasta cu armatele prin Belgia? În cazul acesta ar fi vărsat Anglia lacrimi ipocrite din pricina călcării drepturilor ginților, a călcării, care nu s'a putut oculi — de altfel însă și-ar fi răs veselă în pumni. Tocmai fariseismul acesta ipocrit este lucrul cel mai respingător în întreaga afacerea — și fariseismul acesta nu este vrednic de altceva decât de dispreț.

**

Istoria ne arată, că simțeminte de acestea nu duc pe nici un popor în sus, ci-l prăbușesc la vale. Acum, în timpul de față, ne încredem cu toată hotărârea, în dreptul, în puterea noastră superioară și în voința de a învinge, cea neînfrântă, a poporului german. Cu toate acestea regretăm din adâncul inimii, că acel egoism fără de margini a rimicit, pentru multă, multă vreme, colaborarea spirituală a celor două popoare, colaborare, care promitea atâtea lucruri bune pentru dezvoltarea omeniei. Dar dânsii au dorit-o astfel; asupra capului Engletereii, numai asupra ei, cade vina grozavă și răspunderea în fața istoriei lumii întregi!

Iena, 18 August 1914.

Ernst Haeckel m. p. Rudolf Eucken m. p.

II.

H. St. Chamberlain despre ura francezilor împotriva germanilor.

În războiul acesta mondial se repetă întru toate ceea ce am experiat noi înainte cu patruzeci de ani: fiecare

francez, belgian, englez și rus, care vine într'adevăr în atingere cu soldații germani, este ulmit ce oameni sunt germanii aceștia, aflând la dânsii nu numai o disciplină de fier, ci și o cinste mare și o bunătate de inimă. Dar credința în ticăloșia germanilor este atât de sădănc înrădăcinată în fiecare din streașii aceștia, încât experiențele personale sunt considerate totdeauna drept excepții, cari nu pot fi luate în considerare față de convingerea generală.

Așa s'a întâmplat și în 1870. Pot să vorbesc pe baza unor experiențe bogate, fiindcă pe atunci aveam în Franța — unde am fost ca la mine acasă, în anii copilăriei mele — încă multe legături, în parte intime chiar. La sfârșitul a. 1871 am fost iarăși în Franța. Pretutindeni s'a petrecut la fel: n'am găsit un singur francez, care să-și fi bătut chiar numai gura că ar fi avut să suferă vre-o cruzime din partea germanilor sau că ar fi văzut cum sunt tratați alții cu o asprime inutilă — n'am găsit nici chiar pe unul singur. Dar locuitorii Iubtitului meu Versailles mă asigurau: »Aici a stat Regele și cartierul general, aici le-a fost rușine oamenilor; de-al știi însă ce-au făcut barbarii ăștia în Normandia!»

Din întâmplare aveam legături vechi, bune, tocmai cu familia de țărani din Normandia. M'am interesat acolo. »Noi,« mi s'a răspuns, »noi am avut noroc; la noi era armata condusă de Manteuffel. Oameni de aur! O disciplină grandioasă! N'ar fi îndreptățit oamenii ăștia să șterpelească un singur om — în Alsacia însă, acolo trebuie să se fi petrecut lucruri grozave!»

Ținuturile ostice nu la cunoșteam, am făcut însă cunoștință în Iarna aceea cu un preot francez din Alsacia și când i-am pus aceeași întrebare și-a scos din saltar un carnet de schițe și mi-a arătat câteva deseneuri. Era un infanterist german uriaș, care curăța cartofi în bucătăria parohială. — apoi un ulan, care sta înaltea porții, pe-o hațcă de piatră și dădea o sticlă de lapte unui copilăș, în gură, să sugă, cu o mișcare stângace, dar plină de gîngășie. — și alte idile de acestea.

»Ouelle bonne pâte d'hommes!« (Ce mai soi bun de oameni) exclamă preotul, cuprins aproape de duioșie. Dar a urmat pe dată observarea obligatorie: »Am avut noroc, că erau din Pomerania aceia, cari au petrecut mai multă vreme în orașul nostru — dar de-al știi Dta ce-au făcut nemții din sud în Orléans!»

Chiar și prostii atâți de evidente ca acelea, cari susțin că soldații ger-

6 carte de actualitate.

(În războiu de Al. Ciura).

În atenția surorilor de caritate și a acelor, cari au răniți în spitale sau răuani pe câmpul de luptă.

În culmea sărăciei noastre literare, actualul apare o carte, care ne va putea aduce servicii. Dl. Alexandru Ciura și-a adunat articolele publicate în ziarele noastre, a mai adăugat câteva nouă și le oferă publicului cetitor sub titlul: »In războiu». I (Blaj, Tipogr. semina. teol. gr. cat., 1915 — I cor. Se găsește de vânzare la librăriele noastre).

Cine a petrecut, chiar numai scurtă vreme, în spitalele militare, s'a putut convinge că de dornici sunt răniții români de carte românească. O săndiți să zacă zile, săptămâni întregi, luni chiar, în paturile lor de spital — le cade atât de bine să dea de o slovă românească. Analfabeții sunt cei mai nefericiți. Ei, bietii, nu pot nici citi, nici scrie cel puțin două rânduri la cei de-acasă. Scrisorile profesorului Urban-Hanki ne-au descris cu plasticitate abuciumul sufletesc al acestor oameni,

aruncați de soartă în spitale, unde nu se aude nici o vorbă românească.

Ar trebui să ne rușinăm de acest-tatul, pe care ni-l dă d-l Iarnik — dacă n'am ști, noi și d-l Iarnik, că nu suntem numai noi cei vinovați, dacă avem stăția analfabeților. Medicina ne-a arătat-o profesorul din Praga — o știam și noi, dar parcă nu ne-am luat-o la inimă prea mult până astăzi: e învățarea analfabeților cu meșteșugul scrisului și al cetitului, acum mai cu seamă, când au dat și dânsii »cu capul de grindă«, cum se zice — când se pot convinge cât de greu e să trăiești fără de cunoștința bucoavelor.

Știu că unele surori de caritate, române, au început munca grea, spinosă, dar foarte mulțumitoare — înstruarea analfabeților. Oricât s'ar mira, poate d-l Al. Ciura, că aduc în legătură cartea d-sale cu analfabetismul de la noi — recomand colecția de schițe »In războiu«, ca lectură pentru soldații români, ajunși în spital. (Firește, mai întâi de toate să citească volumul cel cari știu citi).

Voiu motiva pentru ce.

Înainte de toate: bucățile din volum sunt scurte — 12 la număr, — cea mai lungă de 10 pagini.

Mai apoi: cuprinsul lor este po-

trivrit cu clipele, pe cari le trăim. Unele sunt o recapitulare a celor trăite de aproape toți soldații noștri — dar o recapitulare, care prinde bine, fiindcă e concentrată și făcută de unul, care știe să vadă — învață deci pe cetitor să observe și dânsul. Cum pleacă flăcăii noștri de pe Târnavă la cântare, chemați de ordinul de mobilizare generală (și moșneagii, care a »tunat în al șaizecele« an și a servit în Bosnia, pe vremea lui, se grăbește să fie lăruiat, dar e respins, spre marea sa mâhnire), — schița »Sub drapel«.

Cum pleacă »compania a șaptea«, cu steag românesc, întovărășită de copii și neveste, până la gară — »Despărțire«.

Cum ține părintele Al. Ciura — căci d-l Ciura e preot — o liturghie pentru sufletele celor căzuți în Galizia, a celor din compania a șaptea — »Liturghie«.

Cum vorbește cu un tovarăș de copilărie, cu un țaran, înainte de plecare, și cum îl întreabă acesta: drepturile noastre? vin și ele? — iar autorul li răspunde: trebuie să vină nu se poate altfel! — »Morminte de eroi«.

Cum e decorat Ioan Cioflica, în fața regimentului, pentru ținuta sa bărbătească, dar el, bietul, doarme somnul de veci — »Ioan Cioflica«.

Cum înmormântează tovarășii credincioși pe Nicolae Tudor, singhetat os împacat de »muscan« și neștiind alta li rostesc la căpătul un »Tatăl nostru« și-i cântă un: »Cu sufletele dreptilor...» »Inmormântare«.

Schițele acestea mă îndeamnă mai cu seamă, ca să recomand cartea dlui Ciura pentru răniții noștri.

Surorile de caritate vor avea să citească raniților: »Crăciunul raniților«, »cuvântul« rostit de dl. Ciura în preșara Crăciunului, în Blaj. Aici vorbește intelectualul român cu soldații noștri și-i mângâie spunându-le vorbe dela inimă. Pe lângă capetele din cartea de rugăciuni vor trebui să li se spună și cuvinte de acestea raniților noștri, căci prind bine, sprijinesc pe cel încercății de soartă, dau îndemnuri. De cuvinte de acestea avem nevoie în zilele astea de restriște — de cuvinte spuse dela inimă, frate la frate. Strelcii s'au îngrijit să aibă zece și sute de broșuri, și foi volante, ca »cuvântul« acesta al d-lui Ciura — le trimite la cei de pe câmpul de războiu și prin lazarete.

Mai mult pe înțelesul intelectualilor, dar potrivite și pentru soldații de ai noștri mai întoși — sunt celelalte schițe: »Raniții« avocatul român, ofițer, care umbă acum »pe o cărjă« cu

decorație de aur pe piept, futors ca să se întrezeze, în viața »tihnită« și uniformă de provincă și care găsește toate atât de »plăticioase« după o luptă sufletească, atât de mare, prin care a trecut.

»Legendă«, genul atât de iubit de Selma Lagerlöf — ne vorbește despre călugărul Ieronim, care invie pe fiul unei biete femei, pe câmpul de luptă, dar nu mai poate face alte minuni și se roagă de un inger să-l ducă departe din mijlocul oamenilor cari se urăsc atât de mult.

»Două mi de sicrie« sunt sicriile copilașilor morți de foamă, în orașul Lodz, pe timpul operațiilor militare, și gloșele, cari se pot face din prietelul acesta.

În »Valea Zimna« preaslăvește dl Ciura pe »profesorul« Dr. Alex. Bogdan, mort pentru patrie. În articolul »capitanul Iustin Hossu« — pe »capitanul« român H., căzut pe câmpul de luptă.

Un inconvenient, care se va putea delătura ușor: unele cuvinte neînțelese de soldații noștri, (aglomerație, barieră, amalgam, eșeră, cămează, emoții, sfidătoare, etc). Dar nu sunt multe. Numai vre-o câteva în întreg volumul.

De sigur, dl Ciura nu și-a tipărit volumul pentru începători într'această cetăție, dar serviciile va putea aduce și

mani fură și duc cu dâșii toate ceasurile de părete, nu pot fi stărpite din opinia publică. Am căutat ani întregi un francez, căruia să i se fi furat ceasul, dar n'am putut găsi încă pe nici unul. Cu toate acestea este răspândită convingerea aceasta atât de mult, încât — după cum povestesc jurnalele — au scos locuitorii într'unele localități ceasornicele lor de părete pe la porți, ca pe un fel de jertfă, pe care volau să o aducă — inimicului. Vedem cât este de adevărat că fantazia omenească duce de nas rațiunea omenească...

(H. St. Chamberlain, Kriegsauftätze, pg. 70—1).

(Va urma).

SITUAȚIA pe câmpul de războiu.

Azi dimineață am primit dela biroul de presă al prim-ministrului următoarele comunicate oficiale telegrafice:

Situația în nordul monarhiei.

Budapesta 20 April. — Din marele cartier general al nostru se comunică oficial cu data de azi:

Situația a rămas în general neschimbată. Pe întreg frontul au fost numai pe unele locuri lupte de artilerie.

General de divizie Höfer, locuitorul șefului de stat major.

Pe frontul anglo-franco-ruso-german.

Berlin 20 April. — Buletinul oficial al marele cartier general german e pentru azi următorul:

Pe câmpul de operații dela vest: Atacul nostru în Champagne a progresat. În Argoni, spre nord dela Lefour-de-Paris am zădărnicit atacul Francezilor.

Intre râurile Maas și Mosela au fost pe unele locuri lupte mai aspre. Atacul Francezilor dela Flirey s'a izbit de focul nostru eficace. La Croix de Cormes trupele noastre au pătruns — după ce au aruncat în aer câteva pichete — în pozițiile principale franceze cauzând dușmanului pierderi grele. Spre vest dela Arrivour am recucerit într'o luptă de avantposturi o localitate, pe care o perdesem mai înainte. În Vosgi, spre nordvest dela Sillackerhöhen și Metzeral am zădărnicit un atac al Francezilor cauzând pierderi grele vânătorilor de Alpi francezi. Pe coasta nordică o înălțime Hartmannsweilerkopf am câștigat printr-un contra-atac, teren mai multe sute de metri.

La ost situația e neschimbată.

Războiul cu Turcii.

Constantinopol 20 April. — Marele cartier general otoman comunică oficial cu data de azi:

Luptele, cari au ținut 3—4 zile în regiunea Mylos — în Caucaz — s'au sfârșit cu avantajii pentru noi. L'am aruncat pe dușmanul înspre hotar. Eri a încercat o flotilă de torpiloare să se apropie

lor, dacă vom pricepe să folosim clipa.

Nota cea mai simpatică din întreg volumul este căldura, cu care vorbește soldaților răniți. Nu cunosc multe articole mai potrivite de a fi puse sub ochii soldaților noștri acuma, ca: »Crăciunul răniților» Ioan Clifică» »Liturghie», »Morminte de eroi», »Despărțire» și »Inmormântare».

Românul zice: bate fierul până-i cald! Să aplicăm și aici lozincă aceasta. Să cetim și să dăm în mâna soldaților noștri volumul dlui Clure. Nu numai în spitale, ci și pe câmpul de luptă. Să-l trimitem »Sub bandă» (Kreuzband) — căci numai bucurie le vom procura astfel.

Ar trebui cumpărate câteva exemplare și trimise în spitalele streine. Cine ia asupra sa sarcina aceasta nobilă?*)

Bate fierul până-i cald!

Sinbad călătorul.

*) Amintesc aici că volumul a trecut și prin cenzura militară, încât nu se pot naște dificultăți la răspândirea lui.

de strămtorile Dardanelor. S'a retras însă după ce focul nostru a nimerit cu succes două torpiloare dușmane. Un aeroplan de-al nostru a aruncat în drumul său de ecleraj bombe asupra vaselor dușmane. S'a reîntors neatins, cu toate că dușmanul a tras asupra lui. Torpilorul nostru »Timus-Hisjar» a atacat în 17 l. c. cu deplin succes vasul englez »Manitou». După cum recunoaște și amiralitatea engleză 100 dintre matrozii acestui vas s'au înecat. După acest atac mai multe crucișătoare și contratorpiloare engleze au urmărit numitul nostru torpilor, pe care apoi echipagiul mai bine l'a svârțit în aer, decât să ajungă pe mâna dușmanului.

Pe celelalte fronturi n'a obvenit nimic de semnalat.

Conferențe politice.

Din Budapesta ni-se comunică:

Duminecă și Luni, în 18 și 19 l. c. s'au întrunit în Budapesta, fiind invitați din partea prezidiului, mai mulți membrii de-oi Comitetului Național. Erau de față sub prezidenția d-lui Dr. Teodor Mihali, deputații dietali: Vasile Damian, Dr. Ștefan C. Pop și Dr. Nicolae Șerban, dimpreună cu membrii Comitetului: Dr. Valer Brănișce, Vasile Goldiș, Nicolae Ivan, Dr. Aurel Lazar, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Nicolae Vecerdeș și Dr. Aurel Vlad.

S'au ținut două conferențe, în care s'a expus și discutat actuala situație politică având în vedere și intrunirea camerei ungare, care s'a deschis în 19 l. c. Cei întruniți au fost de perfect acord atât cu privire la constatarea rezultatului obținut cât și cu privire la hotărârile luate.

Din cameră. Ședința de ieri s'a deschis la 11 fără un sfert. Prezidează Paul Beöthy. Înainte de deschiderea ședinței însă se încinge o discuție vehementă între capii partidelor din opoziție pe tema, dacă opoziția ar accepta esmiterea unei comisii, compusă din deputații tuturor partidelor, comisiiu propusă de deputatul din opoziție contele Apponyi, care să discute diferitele proiecte și astfel să nu se mai facă greutăți la trecerea lor prin cameră. Opoziția declară însă, că nuse învoiește la instituirea unei astfel de comisii, iar cățiva fruntași din opoziție au declarat solemn, că dacă totuși se va institui o astfel de comisie ei își vor da dimisia din partid.

Deschizându-se ședința prezedintele Beöthy citește răspunsul arhiduceului Friedrich la telegrama de salut, pe care i-a trimis-o camera altăieri. Se trece apoi la ordinea zilei înșirându-se diferite proiecte de-ale guvernului, între cari și proiectul referitor la chemarea sub arme a celor dela 18—50 de ani, apoi proiectul despre prelungirea mandatelor deputaților, despre luarea măsurilor excepționale în timp de războiu etc. etc.

Printre proiectele prezentate de ministrul de finanțe Teleszky era și cel referitor la constatarea listei celor îndreptățiți de-a fi membrii în casa magnaților, la ce deputatul Polonyi Géza observă:

— Va să zică să se cetească lista baronilor cassei de partid!

Se încinge o discuție între prezedintele, contele Tisza, Rakovszki și Polonyi etc. pe tema zilei de interpelație. La propunerea concretă a prezidentului Beöthy ziua de interpelație se stabilește pe Joi.

Ședința se ridică apoi la 12 ore

Munitorii americani contra războiului. Din Viena se anunță: »Morning Post» află din Washington că la inițiativa uniunii centrale a asociațiilor muncitorești a avut loc o întrunire la New-York, care a decis să invite pe amplotații fabricilor de arme și muniții să se pue în grevă spre a face cu neputință predarea de arme și muniții către beligeranți. Președintele Wilson a fost viu criticat că n'a convocat un congres al națiunilor neutre spre a împiedica predarea de merinde și muniții beligeranților.

La cheștiunea centralei institutelor de bani.

Memoriul »Solidarității» către guvern.

— Fine. —

Cheștiunea controlului la institutele de bani este o cheștiune cât se poate de delicată și complicată. Aceasta o putem susține în deosebi noi, »Solidaritatea», care a introdus pentru prima dată în patria noastră controlul la bănci și care în privința aceasta se poate provoca la o praxă și experiențe de 17 ani.

Un control numai atunci poate fi salutar și folositor, dacă cel ce îl exercită este, înainte de toate, cunoscător perfect nu numai al relațiilor de bancă, economice și financiare din ținutul respectiv, ci și al persoanelor și raporturilor personale dintre cei grupați în jurul singuraticilor institute. Mai departe recerînța esențială a unui control salutar este și aceea să existe încredere și bunăvoință reciprocă fără de cari nu se poate contă la succese. În sfârșit un control complet și cu rezultat se poate obține numai dacă se dă prilej și putința ca să se străbată în toate afacerile unui institut de bani, cari sunt foarte complicate, să se străbată în așa zisă »camera caritatie» a institutelor, ceea ce numai atunci e cu putință, dacă controlul este liber de ori ce interes material, are și deșteaptă încredere. Controlul exercitat prin factorii interesați materialicește și oarecum impus, prin chiar natura susceptibilită capitalului, nu e potrivit a deștepta încredere.

Relațiile economice, culturale și sociale ale patriei noastre în diferite părți ale țării sunt atât de diverse, încât omenește este aproape imposibil, ca cheștiunea controlului la bănci să se poată rezolvi în cadrele unei singure instituțiuni regnicolare. Căci cu cât controlul se restrânge la cadre mai înguste și la relații mai omogene, cu atât este el, în rezultatele sale finale, mai de folos și mai salutar.

Din aceste motive, repetând cele expuse mai sus, ne permitem a Vă ruga ca cu exercitarea controlului obligator să fie concretizate instituțiunile deja existente spre acest scop, respective cele cari s'ar mai înființa în viitor.

Ca consecvență a celor susținute până aici nu ținem că e o deslegare norocoasă a cheștiunii ca cu revizia obligatorie să fie concretizată centrala proiectată a se înființa cu sprijin de stat. Din acest motiv nu înțrăm nici în detalii. Căci dacă am face aceasta, atunci am fi necesități înainte de toate să oblecționăm și să documentăm mai deaproape faptul, că nu aflăm motivată dispozițiunea prin care sunt libere de revizuire institutele cu capitaluri proprii de peste 10 milioane, când știut este, că tocmai în jurul acestora să concentreză interese economice și financiare mai mari.

Ce privește — în fine — celelalte părți ale proiectului, ținem să observăm, că ar fi mai cu scop ca pe scama institutelor cu capitaluri de sub 10 milioane, să se rezerve mai multe locuri în direcțiune și comitetul de supraveghere, pentruca în chipul acesta să-și poată cât mai bine validată interesele lor.

Recomandând modestele noastre păreri bunăvoinței Excelenței Voastre, semnăm al Excelenței Voastre.

Sibiul, din ședința plenară a direcțiunii »Solidarității», ținută la 31 Martie 1915.

»Solidaritatea», asociațiune de institute financiare.

După cum am anunțat »Solidaritatea», a fost reprezentată la conferințele și anchetele ulterioare ce s'au mai ținut. Astfel în 7 l. crt., ținându-se un congres al băncilor, din inițiativa asociației regnicolare, congres la care a fost reprezentat și guvernul și la care au fost invitate și institutele naționale, reprezentantul »Solidarității», d-l Ioan I. Lăpșiatu a făcut cunoscut punctul de vedere al Reuniunii noastre și a cerut ca proiectul de rezoluțiune să țină seamă de părerile exprimate în memoriul de mai sus. Cele rostite de reprezentantul nostru credem că vom avea prilej a le publica cât mai curând. În 8 l. crt. a urmat apoi o nouă anchetă la ministerul de finanțe. Au participat reprezentanții băncilor mari, ai reuniunilor de bănci, camerilor comerciale etc. Despre cele discutate în această anchetă vom face o dare de seamă mai detaliată. Amintim de astă dată că memoriul »Solidarității» — după informațiunile sigure ce le avem — a fost urmărit în minister cu interes deosebit.

Rev. Econ.

ȘTIRI.

— 21 Aprilie n. 1915.

Distincții militare. Cu lauda prea înaltă (*Signum laudis*) au fost distinși locotenentul Antoniu Burda din bat. 7 de sappeuri și sublocotenentul i. r. Dr. Ioan Voștinar din reg. 37.

Crucea de aur pentru merite pe funta medaliei de vitejie s'a conferit sublocotenentului dela manutanță Virgil Opris.

Medalia de argint pentru vitejie s'a conferit soldatului Nicolae Bedelean din reg. de art. de munte Nr. 12.

Comune dispărute prin prăbușirea terenurilor. Din Râmnicul-Sărat se anunță: Două noi mari catastrofe s'au întâmplat în județul nostru, provocate prin prăbușirea unor terenuri de natură fugară pe cari se află așezate satele Ernaticu (Pardog) și comuna Lacul lui Baban. În urma topirei zăpezilor și a ploilor, terenul comunei Ernaticu a început să alunecă amenințând întregul sat. În unele locuri s'au produs prăbușiri, provocând dărmarea a peste 80 gospodării cu livezi și loc de arături, iar alte 100 gospodării sunt amenințate. Toți locuitorii acestei comune și-au părăsit locuințele și s'au prezintat în corpore d lui prefect, căruia i-au arătat nevrocirea ce s'a abătut asupra lor, cerând să se intervină pe lângă guvern de a li se da locuri în altă parte spre a-și putea reconstrui gospodăriile.

A doua catastrofă s'a petrecut în comuna Lacul lui Baban. Aci, un vast teren, în întindere de câteva sute de hectare, pe cari se aflau cincizeci de gospodării, înconjurat de izvoare, în urma ploilor căzute în ultimul timp, s'a surpat, îngropând toate gospodăriile.

Paștile în spitalele răniților din Făgăraș. Ni se scrie:

Reuniunile femeilor române din Făgăraș s'au îngrijit de cu bunăvoință și au întreprins o colecție în loc și în cele mai apropiate comene din jur — adunând ouă, cari apoi — înroșite conform obiceiului — au fost împărțite în ziua de Paști d. a. la 600 raniți și aproximativ 80—100 soldați cari parte recovalescenți țin varda.

Spre acest scop s'au adunat din Făgăraș 300 ouă; din Copăcel prin d-na proteasă Comșa — 150; din Iieni prin pr. Cornea 150; din Belean — prin d-na protop. Haret Clonța 100; din Șinca veche, Șercălia și Bucium — prin d-l notar ce. Cvasznoszkyl 500; din Voila, Dridif, și Sâmbăta infer. 200; din Ludisor 100; din Pojorta 40; din Vovodeni mici și mari 100; și din Jaș, Săciori și Săvastreat 150. Total peste 2000 ouă. Fiecare soldat rănit, precum și cei ce țin varda a primit o păreche ouă roși, 5 țigarete și 3 d. c. l. vin. La distribuire mil-au dat ajutor d-zelele Elena P. Pop, Miți Florea și d-nele din comitetul reuaniunilor Ana Motoc, Roza Pop de Galaț, Maria Eugen Pop și Ludovica Pop. Bucuria ce-l-o am cauzat bietilor raniți — cei mai mulți de alt neam și lege — e de ne descrie!

Un soldat rănit împărțit de aceste daruri — în numele tuturor — cu ochii plini de lacrimi a mulțumit și m'a rugat ca pe aceasta cale să esprim profundă mulțumită tuturor mrimimoaselor contribuente, colctante, precum și celor ce mi-au stat în ajutor, pentru îndeplinirea acestui salutar scop.

Mi îndeplinesc numi datorința, când — în calitate de vice-președ. reun. gr. cat. — exprim mulțumită profundă tuturor celor ce în ori și ce mod au contribuit cu obolul lor la realizarea unui atare scop rugându-i, ca și pe viitor să binevolască a ne da mâna binevoitoare de ajutor. Făgăraș la 15 Martie 1915. — Maria Cernea, vice-președ. reun. gr. cat.

Viața în submarine. Un redactor american a interviewat pe căpitanul Klaus Hansen comandantul vestitului submarin german M. 21 asupra vieții pe care marinarii de pe bordul submarinelor o duc atunci când călătoresc pe fundul mării. Căpitanul Hansen povestii următoarele amănunte interesante:

Avem nevoie — zice dânsul — de nervi de oțel și nu toți au. Atunci când ne găsim în fața dușmanului ne scufundăm. Când timpul este nefavorabil, se închid toate deschizăturile, se pompează aerul până la o presiune oare care și ne scufundăm.

Atunci domnește o tăcere de moarte pe vas; mașinile electrice funcționează fără să facă zgomot; apa fiind bună conducătoare a sunetelor, auzim zgomotul făcut de vre-o navă care se apropie.

Aerul cald în submarin, îmbăcșit cu miros de uleiuri și gaze, nu e tocmai plăcut. Marinarii tineri sunt adesea loviți de nevoia de a dormi și unii se luptă contra somnului cu multă anevoință. Am avut marinari care în primele trei zile nu puteau mânca și preferau să doarmă.

Nu-i adevărat că în submarine nu suferi de răul de mare. Atunci când suntem nevoiți să stăm mai mult timp sub apă, toți cei cari au vre-o însărcinare de executat, au ordin să stea liniștiți, pentru că orice mișcare provoacă un consum mai mare de oxigen, iar noi trebuie să economisim oxigenul, tot așa cum în pustiu trebuie să se cruțe apa. Foc nu se mai face, căci focul consumă oxigenul și întrebuițăm numai din energia electrică înmagazinată în acumulatori, pe care nu o întrebuițăm la gătit bucate și mâncăm lucruri reci. Mai mult de opt ore pe zi — zice căpitanul — stau pironți pe un scaun, într'un loc strănt, de nu pot nici întinde picioarele, cu ochii ațintiți la periscop și adesea mă depărtez, când vine să mă schimbe primul ofițer, cu mare durere de cap în cât imediat mă pun să dorm. Mai înainte, de a porunci eșirea la suprafață ordon cea mai mare tăcere timp de câteva minute pentru a putea constata dacă nu se aude zgomotul vreunei clice de vapor prin apropiere.

Apollo-Bio Program pentru Joi și Vineri. Serată-Paylander: »Salvatorul patriei», mare dramă din războiu în 5 acte. În rolul principal de ofițer Paylander. — Actualități de pe câmpul de luptă. Mireasa americană, comedie. Inspectorul, umorescă.

»Pentru sârmanii soldați români cărora li-s'au amputat picioare sau mâni și cari și-au pierdut lumina ochilor».

În urma apelului nostru din numărul trecut al ziarului am mai primit următoarele contribuții maritimmoase:

Transport din n-rul trecut 2031 c. 49 f.

D-l medlo-colonel c. și r. Dr. Ioan Popp din Sibiu din incidentul împlinirii a 4 ani dela moartea jubilei și neuitatei d-sale soții Constanța. 10 »

Colecta făcută de d-l N. Ilieșiu, controlor de poștă dela credincioșii bisericii gr. cat. din Cuzdroara. . . . 58 c. 35 f.

La oaltă 2099 c. 84 f.

Colecta de bani și obiecte a »Reuniunii femeilor române Să-lăgene» în favorul »Crucei Roșii».

Lista nr. 18. Colectantă: dna Lucreția Sima, Săg. Au contribuit: Petru Tuns 1 păr. pantaloni; Veghiana Sirea 1 cămașă; Mihailu Flonta T. 1 ștergar; Vaseliu Flonta 1 cămașă; 1 păr. pantaloni, 1 ștergar; Teodor Flanta 1 păr. pantaloni, 1 păr. obiele; Mihailu Flonta 2 cămași, 1 păr. pantaloni; Petru Maxim M. 1 păr. pantaloni; Mihailu Maxim M. 1 ștergar; Maria Maxim T. 1 păr. obiele; Floare Cadar 1 cămașă; Ioan Borz 2 ștergare; Onița Găbor 1 păr. pantaloni; Floare Rad 2 ștergare; Teodor Țirle 1 ștergar; Ioan Țirle C. 1 ștergar; George Țirle S. 1 cămașă, 1 ștergar; Floare Todoca 1 ștergar; Floare Borz 1 ștergar; Floare Maxim 1 păr. pantaloni, 1 ștergar; Avram Weiss 1 ștergar; Ileana Borz 1 cămașă, 1 păr. pantaloni, 1 ștergar; Maria Banș 1 ștergar; Ileana Borz P. 1 cămașă; Mihailu Țirle 1 păr. pantaloni; Vaseliu Peștea 1 cămașă; Iacob Mar-ranchi 1 cămașă, 2 păr. pantaloni; Dimitriu Tuns P. 1 cămașă, 1 păr. pantaloni; Floare Maxim 2 coți de pânză; Maria Borz 1 ștergar; Onița Țirle R. 1 ștergar; Floare Borz 1 păr. pantaloni; Maria Țirle G. 1 cămașă, 1 păr. pantaloni; Teodor Alexa 1 păr. pantaloni; Petru Țirle M. 1 păr. pantaloni; Mihailu Țirle R. 1 ștergar; Georgiu Țirle F. 1 ștergar; Floare Țirle pânză; Mihailu Țirle T. 1 ștergar; Ana Vesely 1 cămașă, 1 păr. pantaloni; Teodor Țirle 1 cămașă Floare Tunș 1 buc. pânză; Floare Borz N. 1 buc. pânză; Ioan Veghinaș L. 1 ștergar; Floare Szabó 1 păr. pantaloni; Georgiu Veghinaș L. 1 păr. pantaloni; Floare Peștea 1 păr. pantaloni; Maria Veghinaș J. 1 păr. pantaloni; Maria Veghinaș 1 ștergar, 1 buc. pânză; Ana Țirle Șimon 2 ștergare; Georgiu Veghinaș 1 ștergar; Onița Veghinaș 1 păr. pantaloni; Ileana Veghinaș 1 ștergar; Floare Borz 1 buc. pânză; Mihailu Veghinaș T. 2 coți pânză; Floare Mărușea 1 buc. pânză; Floare Țirle 1 ștergar; Ileana Borz 1 buc. pânză; Onița Boca 1 buc. pânză; Ioan Tuns 2 ștergare; Floare Tuns 1 cămașă, 1 izmană; Ioan Maxim 1 ștergar; Ana Pre 1 ștergar; Lucreția Sima 1 cearceaf, 2 păr. obiele; Ana Cosma 1 cearceaf, 1 șal; Ciriș Floreasă 1 cămașă, 1 păr. pantaloni, pansamente; Cadar Crăciuneasă 1 cearceaf, pansamente. Ileana Maxim 1 ștergar; Mitru Flonta 1 cămașă, 1 păr. pantaloni.

(Va urma).

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisce & Comp. Redactor responsabil: Ioan Laca